

Metodologia monitorizării speciilor nocturne din habitate deschise și semideschise

Scopul metodologiei:

Studiul va viza monitorizarea unor specii nocturne din habitatele deschise și semideschise din România.

Speciile țintă:

Speciile țintă primare sunt: cristelul de câmp (*Crex crex*), creștețul pestriț (*Porzana porzana*), ciuful de pădure (*Asio otus*), ciușul (*Otus scops*), caprimulgul (*Caprimulgus europaeus*) și pasărea ogorului (*Burhinus oediconemus*). Speciile țintă secundare sunt: cucuveaua (*Athene noctua*), striga (*Tyto alba*), prepelița (*Coturnix coturnix*), potârnichea (*Perdix perdix*) și privighetorii (*Luscinia luscinia*, *Luscinia megarhynchos*).

Descrierea metodologiei:

1. Perioada de desfășurare a activității:

Observațiile trebuie efectuate odată pe an, în perioada 20 mai – 10 iunie.

2. Parcurgerea punctelor în timpul zilei:

La prima ieșire în pătrat punctele de observație trebuie parcurse **în mod obligatoriu** în timpul zilei înaintea efectuării observațiilor:

- pentru selectarea punctelor accesibile și a locului exact a acestora
- pentru a se familiariza cu condițiile de teren din motive de siguranță (datorită faptului că observațiile vor fi efectuate noapte, este important, ca participanții să identifice punctele de observație în timpul zilei, când pot fi găsite cele mai ușoare căi de acces, obstacole sau pericole potențiale)

În cazul pătratelor, care au fost completate deja în anii precedenți, nu este necesar parcurgerea punctelor în timpul zilei, cu toate că anumite puncte mai greu accesibile merită verificate în lumină.

3. Alegerea punctelor de observație:

- este obligatorie completarea a **10 din cele 16 puncte**, dar dacă aveți posibilitatea completării a mai multor puncte, acesta este binevenit.
- Pe coperta fiecărei caiet de teren și în fișierele gpx vor fi indicate **punctele obligatorii și punctele suplimentare**. Înlocuirea unui punct obligatoriu cu unul suplimentar se poate face numai dacă acesta nu este accesibil sau nu poate fi realizat din motive de siguranță – în detaliu vezi Punctul 4.
- dacă vreun punct nu este accesibil sau nu poate fi realizat din motive de siguranță, **cauza omiterii punctului trebuie explicată** în formularul de teren la secțiunea Observații.
- selectarea punctelor de observație este un proces sistematic. Astfel de multe ori sunt omise habitate potențial bune pentru **speciile țintă primare**, care însă sunt rare în pătratul respectiv. Pentru a compensa asupra acestei surse de erori, în pătratele în care au fost realizate până acum 10 puncte respectiv în pătratele noi, unde există astfel de habitate potențial bune, neacoperite, recomandăm **alegerea a 1-4 puncte suplimentare** față de cele 10 în astfel de habitate. Aceste puncte **trebuie realizate peste cele 10 obligatorii**, adică, dacă se aleg astfel de puncte, **vor fi realizate observații pe 11-14 puncte**. Singura condiție este, ca aceste puncte să fie situate la cel

puțin 1 km față de punctele existente realizate. Locul punctelor trebuie marcat cu GPS și trimis coordonatorului de program. În anii următori observațiile trebuie repetate și pe aceste puncte.

4 . Locul punctelor de observație:

- este obligatorie, dacă sunt accesibile
- în cele mai multe cazuri punctele pot fi accesate cu mașină, dar vor fi și cazuri când trebuie încercat accesarea punctului de observație **pe jos!** Considerăm, că acoperirea unor distanțe de câteva sute (300-400) de metri pe jos în cazul în care nu există riscuri majore (acesta va fi evaluat de observatori la verificarea punctelor în timpul zilei), nu trebuie să reprezinte o problemă.
- dacă nu pot fi accesate din cauze obiective – de ex. nu se poate apropia de locul punctului pentru că este îngrădit sau este barieră, – sau se află în apropierea unei surse de pericol sau zgomot (de ex. stână sau pârau) – punctele de observație pot fi mutate la o distanță de **maxim 300 m** de la locul original.
- dacă raza de 300 m a punctului nu este accesibilă, atunci poate fi înlocuit cu un alt punct din cele suplimentare
- mutarea punctelor, precum și **cauza mutării trebuie menționate** pe formularul de teren, la secțiunea ”Observații” și **locul punctului nou trebuie marcată cu GPS-ul.**

5 . Observațiile propriu zise:

- observațiile trebuie efectuate **în întuneric**. Pot fi începute la **lăsarea completă a întunericului** (aproximativ de la orele 22:00-22:30) și continuate până în zori (aprox ora 4:00-04:30) .
- parcurgerea punctelor dintr-un pătrat trebuie realizate într-o singură noapte. În cazul în care intervine ceva imprevizibil și punctele nu pot fi terminate într-o singură noapte, punctele completate nu trebuie repetate, dar observațiile trebuie continuate în cel mai scurt timp posibil, preferabil noaptea următoare!
- observațiile trebuie efectuate în condiții meteorologice favorabile. **Nu se fac observații în condiții de ploaie sau vânt puternic** (mai mare decât 3 la scara Beaufort).
- din motive de siguranță, recomandăm realizarea observațiilor de **echipe formate din câte două persoane.**
- la sosirea pe punctul de observație se va completa în formularul de teren ora exactă a începerii, și condițiile meteorologice din acel moment (intensitatea vântului și nebulozitatea)
- observațiile vor dura **exact 5 minute** pe fiecare punct, în timpul căruia observatorii trebuie să asculte **în liniște.**
- toate exemplarele auzite a speciilor țintă trebuie **notate în formularul de teren**, și trebuie **marcate locațiile exemplarelor pe hartă.** Speciile țintă sunt: ciuful de pădure (*Asio otus*), ciușul (*Otus scops*), cucuveaua (*Athene noctua*), striga (*Tyto alba*), cristelul de câmp (*Crex crex*), caprimulgul (*Caprimulgus europaeus*), prepelița (*Coturnix coturnix*), potârnichea (*Perdix perdix*), creștețul peștiț (*Porzana porzana*) și pasărea ogorului (*Burhinus oediconemus*).
- în afară de speciile țintă **se vor nota pe formularul de teren în mod obligatoriu și celelalte specii de păsări auzite în timpul observațiilor, și se va marca locul unde au fost observate** (marcarea

pe hartă a passeriformelor este opțională, dar în formularul de teren trebuie notate). Speciile, ce pot fi auzite cu probabilitatea cea mai mare sunt huhurezul mic (*Strix aluco*), huhurezul mare (*Strix uralensis*), lăcarul mare (*Acrocephalus arundinaceus*), lăcarul de mlaștină (*Acrocephalus palustris*), grelușelul de stuf (*Locustella luscinioides*), grelușelul de zăvoi (*Locustella fluviatilis*), privighetoarea de zăvoi (*Luscinia luscinia*), privighetoarea roșcată (*Luscinia megarhynchos*) și ciocârlia de pădure (*Lullula arborea*).

- numele speciilor se va trece în formularul de teren folosind codul EURING al acestora, adică primele trei litere al numelui științific (de ex. cucuveaua va fi trecută ca: **ATHNOC** de la **Athene noctua**)
- la marcarea locului pe hartă a speciilor țintă vor fi folosite următoarele coduri pentru speciile țintă:
- **AO**-ciuf de pădure, **OS**-ciuș, **AN**-cucuvea, **TA**-strigă, **CR**-cristel de câmp, **CE**-caprimulg, **CO**-prepețița, **PE**-potârniche, **PO**-crestețul pestriț, **BO**-pasărea ogorului
- pe lângă speciile țintă trebuie marcată locul următoarelor specii, folosind codurile de mai jos:
- **SU**- huhurez mare, **SA**-huhurez mic, **AF**-minuniță
- locul exemplarelor va fi desenată pe hartă în locul unde **au fost observate prima dată!**
- dacă există posibilitatea, ca un exemplar să fi fost auzit din mai multe puncte de observații diferite, acest lucru trebuie notat în formularul de teren. Trebuie precizat dacă este posibil, probabil sau precis că este vorba de același exemplar. Se va nota numărul punctului de pe care a fost observat, și codul de pe hartă al exemplarului. Aceste informații trebuie trecute în secțiunea "Auzit și de pe alt punct".

6. Observatorii vor primi:

- o hartă de orientare pe baza ortofotoplanurilor a pătratului
- un jurnal de teren cu hărțile punctelor și formularele de teren
- un file .gpx cu punctele de observații
- metodologia de lucru

Echipe necesare pe teren: GPS/telefon cu GPS, formular de teren, hărți, lanternă, mașină (preferabil de teren)

Nivelul de pregătire al observatorilor:

Observatorii trebuie să cunoască toate vocile a tuturor speciilor țintă, și a celorlalte specii de păsări, care pot fi auzite în habitatele respective.

Dorim să atragem atenția asupra unor specii, care pot fi confundate mai ușor cu speciile țintă:

- există o similaritate între vocea femelei huhurezului mic (*Strix aluco*) și vocea de alarmă/contact tipică ale cucuvelei (*Athene noctua*). Cucuveaua evită complet pădurile, iar huhurezul mic este o specie preponderent forestieră (dar poate fi întâlnit și în alte habitate cu arbori din localități sau habitate semideschise).
- vocea teritorială a cucuvelei (*Athene noctua*) poate părea un fluier asemănător vocii teritoriale a ciușului (*Otus scops*), mai ales de la distanță mai mare

- huhurezul mare (*Strix uralensis*) are o gamă mai largă de voci, dintre care există o voce de alarmă similar lătratului de câini, respectiv unul oarecum similar cu vocea stârcilor
- ciuful de pădure (*Asio otus*) pe lângă vocea teritorială și vocea puilor bine cunoscute, are mai multe feluri de voci de alarmă
- vocea caprimulgului (*Caprimulgus europaeus*) este similar cu vocea coropișniței (*Gryllotalpa gryllotalpa*) și superficial cu cel al broaștei râioase verde (*Bufo viridis*). Aceștia de obicei se aud numai de la distanțe mici (coropișnița) sau medii (broasca), iar lipsește variația din „cântecul” caprimulgului.
- identificarea celor două specii de privighetori este foarte grea și necesită multă experiență. Privighetoarea roșcată (*Luscinia megarhynchos*) cântă mai rapid, cu un ton ușor mai înalt, iar de multe ori include un fluier de crescendo în cântec. Atenție însă, pentru că de multe ori cântă foarte îndelungat fără includerea crescendoului, iar, mai ales în timpul zilei, adeseori cântă mai lent (mai leneș), situații, care pot duce la identificarea greșită a speciei! Conform cunoștințelor actuale (nu este complet clarificat), cele două specii au areale de distribuție distincte, cu zone de contact relativ înguste. Prezintă mai jos ca ajutor harta de distribuție aproximativă a celor două specii. Vă rugăm, dacă auziți cealaltă specie în arealul de distribuție normală a unuia dintre specii, încercați să înregistrați cântecul (puteți face cu telefonul) și să ne trimiteți.

